

Թէեւ մատենան պակասաւոր ըլլալուն՝ տպագրութեան ժամանակին եւ տպագրչին մասին նշոյն իսկ մատենին վկայութիւն չունինք։ Բայց որովհետեւ Մազաքիա Աբեղայ կը յիշէ՝ որ Աբգար դպիր ի Գ. Պոլսն Տոնացոյց մը տպած է, եւ մեր այս Տին Տոնացոյցն ճշդիւ Աբգարու Սոցոմոսին եւ Յաղարանին գիրն ու տպագրութիւնն ունի, ամենեւին չի կրնար տարակուսուիլ մատենիս Աբգարու յիշեալ Տոնացոյցն ըլլալուն։

Հ. Գ. Գ.

† ԳԿՐՅԻՉ ԱՆՈՒՍՈՒՅԵՐ

Տարուոյ Մայիս 19/31ին վաճառեցաւ Տայ մատենագրութեան մեծ Գեօղեաններէն մին՝ Մեծ. Գեօրիչ Աստուարեան 72 տարուան Տասակին մէջ։ Այս նշանաւոր Բարերարը մեծապէս նպաստամտոց եղած է մեր նոր մատենագրութեան՝ օժանդակելով բազմաթիւ անձանց, որոնք եւրոպական բարձրագոյն ուսումնարանները կը յաճախէին ուսումնին փաստելագործելու նպատակաւ, նպաստելով բազմաթիւ Տայ դպրոցաց եւ Տաստատութեանց Տիմարկութեանն ու պատկանութեանը, եւն ինչ։ Մեծ արդիւնք ունի նաև այնու՝ որ լաւ բոլորներով կրթեալ ուսուցչաց մեծ պակասը մեր մէջ՝ մասնաւոր փոյթն ունեցած է նշմարիտ ուսուցիչներ պատրաստել։ Իւր բարեգործական ձեռնարկութեանց պատկեն կողմն վասնայ Օրիորդական վարժարանը՝ Մեծապէս անուամբ, եւ մանաւանդ կարոյց մէջ Տիմասն Աստուարեան ուսումնարանն՝ իրեն կից ունենալով Արտեօգրչութեան գպրոց մը։ Այս օգտակար Տաստատութեան արագ այն ալ ապահովուցած է մեծ գումար մը կտակելով։ Գիտութեանց յառաջդիմութեան, ուսմանց զարգացման եւ մատենագրութեան ծարկերուն անհրաժեշտ պայմաններէն մին է նաև նիւթական օժանդակութիւն եւ պայտիս Տաստատութեանց Տիմարկութիւնը։ այս նկատմամբ մեծ արդիւնք ունի սոյն նշանաւոր Գեօղեանսը մեր մատենագրութեան Տամար, որով էւ պայտիս անձի մը կորուսան արդեամբ մատենարանական կորուստ է մեզի Տամար։

1 Թուիվթ, անգլ.

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ

ՅՐԱՊԵՏԻՆ ԹԱՂԱՎՐԻԿԱՆ ԸՌԹՈՒՆՆԵՐ

ՏՐԱՊԵՏՈՒՅ ԿԵՆՈՒՆԵՐ ԸՍԳՈՒՄՈ

Տէմիոմն մնաս սունը ղազմայ շգտնուեցաւ։ Կուշտը անօթիին մանր բողէ կու։ Հաստ ու պարակ մէկ գին է, վայ պարակ մանողին։ Նէ սուրբն մատաղ խոտացոր, Նէ տղն պան։ Մարզ մարդու հաւ չգտէ, կէս զեշտին ժամ կը կանչէ։ Այտին կաշին տունն քի հապ էրէ, կեքաւ հախին սեպնց։ Էջը յիշէ, մանգուլը հազը էրէ։ Կատուն մինը չհասաւ, օրս ուրբաթ է ըսաւ։ Տէրտէրն տղան եւ սուրբ կ'ուսայ եւ թուրը։ Տէրն շտեսած՝ փայտները վեր մի վերցնէր։ Լնուշ լեզուն օձը ծակէն հանէ կու։ Տանը սատկելու օրը որ գայ, կ'ըթայ ծամինը դուռը կը պտիտի։

Շատ խաղ կիտիմ, ամնա ծան շունիմ քի կանչիմ։ Թէմակին հարցոցին քի հըշէն շիս պանիս էր։ Ասոր կերակի է, ըսաւ։

Ես աղա, դուն աղա, մեր կողմուր հմ աղա։ Խոսին հացը խնջօրն փորը։ Մարզ մարդու քարանայ, մարզ մարդու սատանայ։ Բիշ բեղցիք շուտ դարձիք։

Խուտին հարցոցին քի քիթը հըշէն կը վազէ։ Չմտ է, ըսաւ։ — Ես քեզի ամանն ալ գիտեմ՝ մտնոն ալ։

Չօփոյն տուն եկաւ, չօփոյն կնիկը պանի հասաւ։ Գեղացին որ ջիւսնայ, յարուս աւեր է քի դժմանայ։ Խուտին պարեմ տալու ըլլաւ, խլիւքը վառը կը նկատէ։ Գտուիկը կործցաւ իր խուկը զուս։

Լեզուն օսկող շունի, հնուրը քիտ՝ տանն ալ կու։ Վեր թուրքիմ պոլոյուս, վար թուրքիմ մերուր։ Միտըք շունիմ՝ որ խօսքս անցնի։ Եունը շապիկ, կատուն վարուիկ։

Ընկուզը անոնը չէ, շերցող է։ Աղշիկս քեզի կ'ըզմ, հարսու դուն իմացիք։ Թող շքուն քի էշ է, թող շքուն քի գէշ է։ Գող սրտի գող։

Կոնիւն ետքը փըշմանուիթին է։ Փիս շունը Նէ ինքը կ'ուտէ, Նէ մերիւնը կերցնէ կու։ Փիս մարդը քատկին ալ փիս կ'ուսայ։

Խապարին աղէկը կ'իմնուիւն առ։ Խուկը ըսաւ խնջօրը հաւատաց։ Տուրը սատանայ, դուրսը քարանայ։ Մեր տունը փոս, ամեն ինչը հոս։

Դուրս միակ պանը, դարսիտը գող ըմ բունը։ Իշէն իշաւ. գօ, գօն վար չըսու։ Էջը մտնացաւ փախաւը պզգիցիս։ Էշուն հեծեր էշ կը վնտէ։

Մննձ էջը սխողը մտաւ։ Թէմակը Էշուն քեզի կանչէ։ Սոխ ու սխողը հիսպաւ Էտողը փաշայ շուտը։ Գապ մտիք, կէկ սերիմ։ Տէմակին հարցոցին քի ծիտը հըշէն ծուռ է։ Իմ՝ որ տեղը շխակ է, ըսաւ։

Խոտունն սեպարը լացն է։ Անական հաւը կողոտն կ'ըլլայ։ Ալուրս մարեցի, մարչ կանեցի։ Մոկը ծակը չէ հաչքեր, քախ աւելը պոնն է կապեր։ Աղստը ունի հաց ու պանիս, զիջրըք քունը չի տանիք։ Տունն ունիս. մէկ զին փուշ զիջ։

Մտնել տղան ալ գիտէ, ելելն դուստն ալ։

Սիրտդ տէ՛ղն չի վերցնոր, մարդ ասորքը:
 Ո՛ր տեղ հարմիր, անտեղ հարմարը:
 Հայ ու անհր, կ'ըն ու բաներ:
 Ինչ որ բրնձ ան կու գայ դաւաղը:
 Մտորան տուչ վարձան փուշը:
 Լսողին մէկ բաւ է, շշուղին հազարն ալ ետը չունի:
 Էշն ինչ կետէ քի տուչ ինչ է:
 Մէկ գէշը օխտը մահաւայտի զարար ունի:
 Աւել զեղ գտնելու ըլլայ, երն կեօտք քալ կու:
 Դեռը խրատն ինչ ընէ, սեւը սպանն ինչ ընէ:
 Առտուին էրէսը թուցնելու ըլլաս, թաթկէ էր կ'ըսէ:
 Ամէն օր տէրտէրք փախալաւ չ'ուտոր:
 Գողը գողէն գողացաւ, Աստուած վերէն զարմացաւ:
 Քի՛թիւրը մահացու մտքն է. բայց քրքրն սպասարարզ
 տեղ կ'անցի:

Ուղղորն մէկ երեսը սեւ, շտուղղին երկու երեսը:
 Սեւը սովորը կ'ուտէ, թանջ մուրքը:
 Մարը տես, առչկե՛ղ ատ:
 Եանը հաշնով սեղոնցին չի պոճոճոր:
 Կանուկն սլող զարին կալ չի համոր:
 Որու սուրք քան, խաչը ծոցն կը հանէ:
 Սման պէտքը մտորն անուշ է:
 Հասիին քերտքը քամին կը տանի:
 Առկ կ'ըն գին չունի:
 Խոշոր աչքը լուս չունի, հաստը թեւը ուժ չունի:
 Երտակ խօսքը շուշն կ'ըստ:
 Չիտ' ուզիտ' մնալ զգէ:
 Հուղին շատ վազելը կորնու նշան է:
 Հուրը իր քալած ծամբան կ'երթայ:
 Պայց ամանը չունն ալ լզէ կու, կաստուն ալ:
 Գէշ դրացիք մարդու մաշկ տէր կ'ընէ:
 Կացմըն իր կոթը չի տաշն:
 Լալը քսաւ, չէպէտք շքաս:
 Հետին համար գեշքն ալ մէկ է ցորնն ալ:
 Երտակ մարդը տեղ չունի:
 Ամէն սեւ հազող տէրտէր չէ:
 Ոսկին քարն է. բայց գինը մեծ:
 Գողութիւնը զանահաթ մ'է, սորվէ բայց մ'ընոր:
 Ամէն կտր խծոր չէ:
 Թաթալ օրը հաւերուն շուր տուող շատ կ'ըլլայ:
 Հաւարեց
 ԵՇԱՆ Գ. ԽՏԵՆԱՆ

ԲԱՆԱՍԵԳՅԱԿԱՆ

ԳՐԵՆՆՈՒՆԵ ՀՈՂԲ

Հատիկ կու գաս, հիտի՛ր դու գովիկ . . .
 Դուշտ կորեցի, չի՛ն ու ծովիկ,
 Ծրար քանտե՛հ էիր կապուած,
 Դ. Անդր Մասիսն ու Արագած՝
 Ժողովակն քածակ շօշափելով՝
 Բաշխեւն անր կեանք մեծ ափե՛րով,
 Մեղով՝ մերձեանս մեր դաշտերումս
 Արեւոյ մեզի քուարթ զարտե՛ն:
 Հայրածեցիր սաստիկ մանտ
 Որ մեր երկիր գերի բռնեք,
 2Ինձ ու ասունքի դուս մարծեցիր.
 Հրաւեր կու տաս մշակի՛ն ծիր:
 Մերմեր թուղի՛ն օրագրեցս
 Մտնե՛ղ ի հող խոսնա ու թայց,
 Կ'ըմբոտուման շարածմէք,
 Լեռ կը թուղի՛ն եւ ի ծառիկ:

Խոնարհութիւն դուք կը ծծու . . .
 2Ինքն բռնած սեղանիկներ վէս
 Բռնի տեսնի ի սե՛լ փուռի,
 Ռար թաւարար յօճաճեր հուսի՛ն,
 Կու գայ անխա, յուսանի՛ն թոյներ,
 Դեկե՛ք մշակի՛ն աշխատանք,
 Խօջան քուարթ, յարարչայն
 Օրհնէ զըզեք ի շաւխտեան:

4. Գ. Ս.

ՈՆԵՐԻՆՈՐԵՐ ՕՐ

Ռար է շքեղ օր գեղեցիկ . . .
 Ռար է ցացեր պայծառ իմ յոյս . . .
 Սեռ թուսի ասկիւն պարտեր կրկնի՛ք.
 Արեւ տեսնի՛ շէք սպար շոյս:
 Գայտու գուարթ է իմ կեանց,
 2Յր պարեհեց իմ Արարիչ.
 Թող վայելի՛մ անվեր բնութիւն,
 Աճարեւ, յօճիկն ես յումագարիչ:
 Եղ, ո՛ սարեւ, ցոյց իմն քո դէմ,
 Սփռէ պայծառ շողեղ յերկիր:
 Պարզի՛ բնութիւն, ստունն անր յոյս
 Երկիր եւ մայր թշուառանկիր:
 Երբ յատուլ օր՝ վրայ դաշտերումս
 Պիտի ծծի՛մ, հիր զի մարտար . . .
 Աղէ դադրե՛ս անձրեղ սնէն,
 Դադրե՛, դարձայ բնութիւն տխուր:
 Լալ յօճիկու, դու պարսպած.
 Հնորք է շուր դու մեզ տուիր . . .
 Օճ թող փայտի հարկանէ՛ս
 Արեւն շողող եւ յուսանափիտ:

4. Գ. Ս.

ՎԵՐԵՐԳԻՐԻԹԻՆ

(Palindrome.)

Անունը անընդորդ կը ծրփայ կրնանա՛կ
 Ժեր մի ծնականքս դարեթի ի վեր.
 Կենաց եւ մահու միջնոր՝ այս անցնակը
 Մերքն է անցանչէն, եւ մերքն անցանքը —
 Աչքն ի ծով կապող, թիկունքը ծայրին՝
 Ծորի հայտնին հսկայ մ'իւր նին փանցը.
 Դիցունայ մ'ալ ծնորդ անդիծ այն քարն
 Դրոշմեր է անցան կարող քախտն ու քարը:
 ԳՆԴ--ԿՆԳ

ԱՆԳՐԵՆՆՈՒՐԻԹԻՆ

(Anagramme.)

Անթեւ, անտն եւ անշուն՛ը՝
 Թռչի ցաւա՛ն ու ծովիկ.
 Աչքը մարդկան անմտունը
 Դիտան պիտակ իր ծակտիկ.
 Մէկուն զու՛՛՛՛՛ իսկստ ցանք,
 Միւսին կուտայ անտեղք: —
 2Զարց իբրտտ էր գանի,
 Եւ էր եղթան ծուլ մանկան.
 Թագաւորա՛ն իշխանի
 Սնեւ ընկեր մի մական,
 Յետոյ՛ նաեւ արքայից:
 Գահուն եղաւ փառակից:
 ԳՈՂՈՒՆ-ԳՈՂՈՂ

